

23 APR 2013

DRAMMEN KOMMUNE

Dkg Justis og beredskapsdepartement
Gullhaug Torg 4a P. B 8005 DEP
0484 OSLO 0030 OSLO

Vår referanse
13/2641/3/KRIHOL
Arkivkode
X40 &13
Deres referanse

Dato
22.03.2013

SVAR - RAPPORT OM "AVHØR AV SÆRLIG SÅRBARE PERONER I STRAFFESAKER", HØRING -

Høringsuttalelsen til Drammen kommune skal behandles i bystyret 23. april d.å. For å kunne overholde svarfristen sendes innstilling til vedtak. Eventuelle endringer etter behandling i bystyret ettersendes.

Drammen kommune gir først en generell uttalelse, og deretter følger spesifikke innspill til utvalgte kapitler. De punktene i høringsnotatet som ikke omtales gir Drammen kommune sin tilslutning til. Drammen kommunes høringsinnspill er i kursiv.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune generelt

Drammen kommune mener generelt at arbeidsgruppen nedsatt av departementet har gitt et bredt og faglig fundert forslag. Personer med diagnose psykisk utviklingshemmet er godt ivaretatt.

Kap 5 Arbeidsgruppens forslag til nye regler for avhør av barn og psykisk utviklingshemmede

Det har vært en betydelig økning i antall avhør av barn de siste årene i hele landet. Økningen er særlig stor i saker som gjelder vold i nære relasjoner, fra 132 saker i 2006 til 1186 saker i 2009.

Hvem skal gis anledning til å overvære avhøret

Det må avklares hvilke andre aktører som kan eller bør tillates å følge avhøret fra bisitterrommet, uavhengig av om det er en dommer eller en politiadvokat som leder avhøret. Der det er oppnevnt forsvarer og bistandsadvokat skal disse selvsagt få følge avhøret. Avhøret skal være praktisk gjennomførbart og oversiktlig.

Det er flere yrkesgrupper som innehar kompetanse det kan være viktig å ha tilgang på i en avhørssituasjon. I praksis er det ansatte ved barnehuset, ansatte i barnevernet, barnets foreldre og verge

Plan og økonomi

Engene 1, 3008 Drammen
Tlf. 03008 Fax. 32 04 62 00
www.drammen.kommune.no
Org. nr. 939 214 895

det er aktuelt å la følge avhøret, men også andre som vedkommendes behandler, medisinsk personell osv. Arbeidsgruppen har valgt å løse de mest aktuelle type tilfellene.

Barneverntjenesten innhenter opplysninger fra andre offentlige myndigheter som har kjennskap til barnet og familien. Andre offentlige myndigheter har plikt til å gi opplysninger til barnevernet etter barnevernloven § 6-4 fjerde ledd. Arbeidsgruppen slår fast at det å la en representant fra barnevernet følge avhøret er en god og effektiv måte å underrette barnevernet på, slik at de kan utføre sine lovpålagte oppgaver. Det kan også være en god måte å sikre at bestemmelsen i straffeprosessloven § 226 bokstav e følges opp på en god måte. Alternativet er at barnevernet gis tilgang til opptaket i ettertid, det er derfor ingen utfordringer knyttet til taushetsplikt. I akutte tilfeller vil det kunne være tidsbesparende å la barnevernet følge avhøret.

Et motargument til at barnevernet skal kunne følge et avhør kan være at barnevernet selv kan være vitne i saken. Arbeidsgruppen slår imidlertid fast at i de fleste sakene er primærkilden til opplysningene en annen enn den barnevernansatte, og det er da ikke grunnlag for å hevde at de ikke skulle være egnet til å forklare seg som vitne etter å ha hørt barnets forklaring. I de tilfellene der barnet har betrodde seg direkte til den ansatte i barnevernet kan problemstillingen løses enten ved at en annen følger avhøret, eller at den ansatte avgir forklaring til politiet før avhøret.

Arbeidsgruppen tar også opp til vurdering hvordan barnet selv opplever å ha barnevernet tilstede.

En del barn har allerede et anstrengt forhold til barnevernet. Noen av dem har vært truet med barnevernet av foreldrene, og kan følgelig ha et uriktig bilde av barnevernets oppgaver og intensjoner. Også i forholdet mellom barnet og dets foreldre vil det at barnet har forklart seg vitende om at barnevernet var tilstede kunne være konfliktskapende. Selv om dette er et svært lite problem, viser det at en ubetinget rett for barnevernet til å følge avhøret kunne medføre at enkelte barn nekter å forklare seg.

Arbeidsgruppen har utarbeidet følgende forslag til ny forskrift:

§ 8 Retten til å følge avhøret

Avhørslederen, etterforskere på saken og representanter fra barnehuset skal kunne følge avhøret. Hvis ikke etterforskningsmessige hensyn er til hinder for det, gjelder det samme oppnevnte forsvarere og bistandsadvokater.

Avhørslederen beslutter hvem som skal kunne følge avhøret.

Representanter fra barnevernet skal kunne følge avhøret, med mindre den avhørte da ikke vil forklare seg, eller omfanget av forklaringen vil bli begrenset. Foreldre til barn som avhøres skal normalt ikke følge avhøret. Hvis ikke hensynet til etterforskningen tilsier noe annet, bør oppnevnt verge tillates å følge avhøret. Andre kan tillates å følge avhøret der dette vurderes som forsvarlig.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune er positive til den nye forskriften. Det er viktig at representanter fra barnevernstjenesten kan følge avhøret, og dette bør lovfestet. Ved at barnevernet får førstehåndsopplysninger direkte fra avhøret vil det gi en enda bedre innsikt i saken. Det vil være praktisk å stille med to saksbehandlere i en avhørssituasjon, da det som framkommer under avhøret vil være avgjørende for barnevernets videre arbeid, for eksempel iverksettelse av en akutt plassering, eller ivaretagelse av barnet på en annen måte.

Drammen kommune støtter også arbeidsgruppens forslag om at dersom barnet ikke ønsker barnevernet tilstede grunnet personlige opplevelse eller annet, så bør barnevernstjenesten ikke følge avhøret. Det er viktig for barnevernstjenesten at barna gir en sannferdig historie, og ikke legger bånd på seg. Det vil ikke skape noen problemer om den som deltar under avhøret blir oppnevnt som vitne. Det er ofte flere barnevernansatte som jobber med en konkret sak.

Frist for avhør

I dagens forskrift fremgår det at "avhør skal foretas så fort som mulig og senest innen to uker etter at anmeldelse av den straffbare handlingen er inngitt til politiet." Det er unntak i særlige tilfeller.

Denne fristen brytes i svært mange tilfeller. Arbeidsgruppen har diskutert om fristen skal foreslås videreført, innskjerpet, eller fjernet. Arbeidsgruppen slår fast at i akutte tilfeller er en frist på to uker nærmest meningsløst. Ved akutte voldtektssaker av voksne mennesker uten kognitive problemer vil det å vente i 14 dager med å avhøre fornærmede være skandaløst. Det er ingen gode grunner til at voldtekt av en psykisk utviklingshemmet eller et barn skal behandles annerledes.

Arbeidsgruppen påpeker viktigheten av at politiet sikrer vedkommendes forklaring i det tidsvinduet vedkommende er villig til å forklare seg. Særlig i de tilfellene der overgrepene pågår over tid, vil en unnlattelse av å ta et avhør av fornærmede raskt medføre enten risiko for nye overgrep eller at vedkommende av andre grunner ikke lenger er villig til å fortelle sin historie.

Det kan være tilfeller der det ikke er like tidskritisk å gjennomføre avhøret, eller der det er en fordel å få gjennomført noe etterforskning før det tas avhør av barnet eller av den psykisk utviklingshemmede.

Arbeidsgruppen mener den beste løsningen er å videreføre en frist for avhør. Dette er et tydelig signal til politiet om at etterforskning av disse sakstypene skal prioriteres. For å gjøre det mulig å etterleve fristen i praksis, og for å trekke et skille mellom de sakene som åpenbart bør prioriteres og de tilfellene der dette ikke er like presserende, foreslås det et skille mellom avhør av fornærmede og sentrale vitner i saker som gir rett til bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107a, og andre nærliggende tilfeller.

Arbeidsgruppen har utarbeidet følgende forslag til ny forskrift:

§ 4 Fristen for avhør

Hvis ikke hensynet til den som skal avhøres eller etterforskningen tilsier noe annet, skal det første avhøret av fornærmede og sentrale vitner i saker som gir rett til bistandsadvokat, gjennomføres innen en uke etter at politiet har fått kjennskap til forholdet.

Hvis ikke hensynet til den som skal avhøres eller etterforskningen tilsier noe annet, skal det første avhøret av fornærmede i andre sakstyper gjennomføres innen fire uker etter at politiet har fått kjennskap til forholdet.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommunen vil fremheve at når barnevernevernet igangsetter en undersøkelse der det er mistanke om overgrep, er det viktig for utviklingen av saken at barnet kommer inn til et dommeravhør. Barneverntjenesten har som regel i disse sakene åpnet en undersøkelse, uten at foreldrene er informert. For å sikre barnet, avventer barnevernet å kontakte foreldrene.

Drammen kommune mener det er viktig at fristene overholdes. I dag er det to ukers frist for å foreta et avhør, etter at anmeldelsen er inngitt til politiet. Det er derfor meget viktig at politiet klarer å holde fristene. Barnevernet har i flere tilfeller opplevd å måtte vente i flere uker før barna kommer inn til dommeravhør. Det er derfor positivt at det nå settes en frist på en uke i de sakene som åpenbart må prioriteres.

Kap 6. Statens barnehus – innhold og oppgaver

Om barns rett til å komme på barnehus

Ved dagens ordning kan det berammes dommeravhør i saker som gjelder barn under 16 år og voksne psykisk utviklingshemmede.

Høringsnotatet slår fast at ungdomsgruppen over 16 år som utsettes for vold og overgrep utenfor familien, også kan ha behov for barnehusets spesialkompetanse og tilpassede lokaler. De forholdene som er nevnt gjør likevel at det må vurderes om det ved en regulering av bruk av barnehus gjøres en gradering i forhold til hvilke saker som *skal* behandles innenfor barnehusmodellen og hvilke saker som *kan* behandles der. Arbeidsgruppen har ikke vurdert noen annen ordning.

Med dagens ordning er det opp til den enkelte dommer å avgjøre hvor avhøret skal gjennomføres. Det medfører at det er forhold som dommerens syn på barnehus og domstolens økonomi som kan være avgjørende for om barnet får nytte av det tilbudet barnehusene kan gi. Også i politiet spiller forhold

som økonomi og utfordringer med arbeidstidsbestemmelsene inn for i hvor stor grad man argumenterer overfor domstolen for bruk av barnehus. Arbeidsgruppen har derfor sett det som nødvendig å sikre at de barna som virkelig trenger det, får en rett til å benytte et barnehus.

Arbeidsgruppen vil fremheve at også de som faller utenfor den obligatoriske bruken av barnehus i mange tilfeller har bruk for den støtten som gis på barnehusene. Dette gjelder også de som er over 15 år og som av andre grunner har særlige behov. Som viktige eksempler kan nevnes der barnet har psykiske problemer. Det kan også tenkes at behovet for særlig tilpasning begrunnes i ulike funksjonshemninger. Den avhørtes behov for tilpasning bør tillegges særlig vekt ved avgjørelse av om avhøret skal gjennomføres på barnehus eller ikke. Arbeidsgruppen slår fast at det er viktig at en ikke stenger barnehusene for viktige grupper ved at økonomiske og praktiske hensyn tilleggs for stor vekt.

Arbeidsgruppen har utarbeidet følgende forslag til ny forskrift:

§ 3 Stedet for avhørene

Avhør etter § 2 første og andre ledd skal foretas på et barnehus. Dette er ikke til hinder for at politiet snakker med vedkommende på åstedet, eller som ledd i forberedelsen til avhøret. Dersom hensynet til den som skal avhøres tilsier det, kan avhøret gjennomføres andre steder.

I andre tilfeller kan avhøret gjennomføres på et barnehus. Ved vurderingen skal det legges vekt på alvoret i saken, alderen til den som skal avhøres og eventuelle behov for å følge opp den som skal avhøres etter avhøret.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune støtter at avhørene skal legges til barnehusene. Barnehusets ansatte innehar en god og etablert kompetanse, som er viktig i deres arbeide med å følge opp barna.

Kap. 8 2.2 Koordinering før avhøret

Uavhengig av om avhøret gjennomføres på et barnehus eller ikke, må praktiske spørsmål avklares. Dette kan gjøres via et koordineringsmøte eller i form av sjekklister. Formålet er å avklare alle praktiske spørsmål i tilknytning til avhøret, samt hvilke tiltak som eventuelt må være på plass for å ivareta den avhørte etter avhøret. Det avgjørende er ikke hvordan dette gjøres, men at det sikres tilstrekkelig tilrettelegging av avhøret.

Arbeidsgruppen slår fast at vurderingene vil kunne variere fra politidistrikt til politidistrikt, og arbeidsgruppen har ikke sett det som formålstjenlig med en nasjonalt enhetlig organisering. I enkelte politidistrikt er det egne dommeravhørskoordinatorer som naturlig har denne funksjonen. Andre steder gjøres dette av barnehusene.

Arbeidsgruppen foreslår at det formelle ansvaret for at dette blir gjort legges til lederen av avhøret. For å sikre at koordinering skjer skal det også fremgå av protokollen for avhøret om det er gjennomført er koordineringsmøte, eller hvordan dette eventuelt er ivaretatt.

En slik ordning vil sikre at møtet gjennomføres, og at politidistriktene blir tilstrekkelig oppmerksom på behovet for slik tilrettelegging. Samtidig er det en ordning som gir tilstrekkelig fleksibilitet til at den bør fungere både i alvorlige og mindre alvorlige saker. I denne sammenheng er det viktig å understreke at en slik koordinering kun relaterer seg til den praktiske gjennomføringen av avhøret. Den koordinering av oppfølging av barnet som barnehusene gjør, berøres ikke av dette, selv om det selvsagt er praktiske berøringspunkter.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune støtter at en koordinering av avhøret er viktig. Drammen kommune savner imidlertid klare retningslinjer om hvem som har ansvaret for å bringe barnet til avhørene. Da avhøret er et ledd i et eventuell straffesak, foreslår Drammen kommune at dette ansvaret blir lagt til politiet, da barnevernstjenesten ikke har lovhjemmel til å hente barn i en slik situasjon. Drammen kommune mener det er viktig at barna blir ivaretatt på en god måte og at de blir fulgt av noen de kjenner og er trygge på.

Med vennlig hilsen

Kristine Holmbakken
rådgiver

32 04 60 00

Kopi til:

Vedlegg: